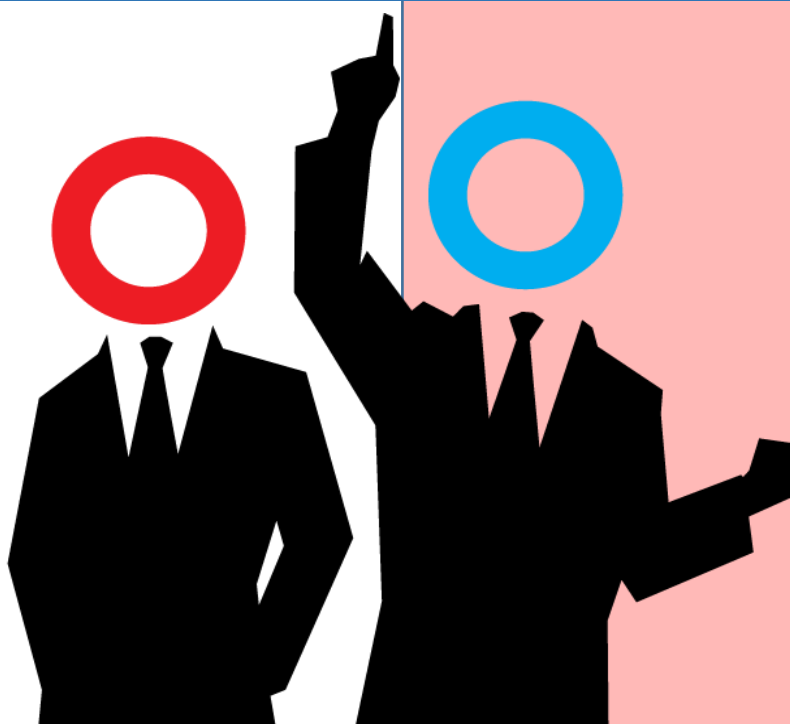

Атестація депутатів місцевих рад

2-й рік повноважень
Херсонська міська рада

атестація
ДЕПУТАТІВ МІСЦЕВИХ РАД

Одеська обласна організація
КОМІТЕТ ВИБОРЦІВ УКРАЇНИ

Зміст

Вступ та методологія	3
Експертне опитування	7
Висновки	10
Відкритість та прозорість	13
Доброчесність	21
Підзвітність	26
Результати експертного опитування	29
Додаток	32

Вступ та методологія

Про «Атестацію депутатів місцевих рад»

Результати чисельних громадських моніторингів свідчать про багатоскладовість проблеми невисокого рівня відкритості, прозорості, доброчесності та підзвітності виборцям депутатів місцевих рад, найбільш небезпечним наслідком якої є низький рівень довіри громадян до представницьких інститутів, в тому числі, до місцевих рад¹.

Однією з основних складових проблеми є базова непоінформованість виборців, як через неефективне використання доступних для місцевих депутатів каналів комунікації, так і через незабезпечення доступу до такої інформації для виборців з боку депутатів. Незабезпеченість в необхідному обсязі інформацією про діяльність місцевих депутатів призводить до зниження рівня прозорості реалізації ними своїх функцій, доброчесного використання владних повноважень так серйозного зниження рівня підзвітності виборцям. Окрім того, попередній досвід реалізації кампаній громадських моніторингів реалізації повноважень місцевими депутатами, який має Одеська обласна організація ВГО «Комітет виборців України» свідчить ще й про невиконання обов'язків, покладених на депутатів місцевих рад профільним законодавством.

Практичними складовими проблеми є недоступність для громадян офіційної інформації про депутатів, неналежна практика проведення прийомів громадян, відсутність практики інформування про свою діяльність з боку депутатів, або ж формальне інформування без двосторонньої комунікації, невідповідність діяльності депутатів антикорупційним стандартам (розкриття для широкого загалу інформації про статки, оприлюднення інформації про приватні інтереси та врегулювання конфлікту інтересів за його з'ясування), відсутність підзвітності або лише формальна підготовка звітності, про яку переважна більшість громадян залишається необізнаним.

З боку самих депутатів загальний низький рівень відповідальності перед громадянами, часто виправдовується громадським характером представницьких функцій: відсутністю платні за виконання законних обов'язків (відвідування пленарних засідань сесій, засідань постійних комісій, участі в підготовці та розгляді проектів рішень місцевих рад, поданні депутатських запитів на вирішення ідентифікованих проблем громадян, тощо). Усвідомлюючи комплексність описаної проблеми, Одеська обласна організація ВГО «Комітет виборців України» в 2015 році ініціювала громадську кампанію по персональній оцінці результатів діяльності депутатів Одеської міської ради VI скликання («Атестацію депутатів» Одеської міської ради).

З 2016 року організація, за підтримки [Міжнародного Фонду «Відродження»](#) розпочала пілотування ініціативи в 8 місцевих радах Одеської області, розширивши географічне охоплення, до вже новообраних депутатів Одеської обласної, Одеської,

¹ Third Annual Ukrainian Municipal Survey. 20 January – 12 February, 2017 Conducted by Rating Group Ukraine on behalf of the Center for Insights in Survey Research // <http://www.iri.org/resource/ukraine-poll-local-outlook-improves-national-pessimism-remains-high>

Ізмаїльської, Білгород-Дністровського, Котовського, Ренійського, Татарбунарського, Роздільнянського міських рад Одеської області.

В 2017 році аналогічне персональне оцінювання – Атестація депутатів місцевих рад здійснюється по відношенню до депутатів ще 7 міських рад обласних центрів: Рівненської, Львівської, Сумської, Черкаської, Дніпровської, Краматорської та Херсонської міських рад. Оцінювання діяльності депутатів в зазначених міських радах здійснюють партнерські організації, які на постійній основі займаються просування відкритості, прозорості, підзвітності та доброчесності органів місцевого самоврядування в відповідних містах: Рівненське та Львівське представництва Громадянської мережі ОПОРА, ГО Ліга захисту, Черкаська обласна організація ВГО «Комітет виборців України», Дніпропетровська обласна громадська організація "Дніпропетровський координаційно-експертний центр з питань регуляторної політики", ГО «Точка доступу» та Херсонська обласна громадська організація «Причорноморський центр політичних та соціальних досліджень».

Зазначена ініціатива реалізується з метою підвищення рівня відповідності діяльності місцевих депутатів законам України, а також практикам належного управління за допомогою персоналізованої оцінки кожного окремого депутата, а також збільшення обізнаності населення про діяльність місцевих депутатів.

Складовими ініціативи є:

1. здійснення персонального оцінювання місцевих депутатів по набору доступних до об'єктивного вимірювання критеріїв, які характеризують комплекс реалізації статусу депутата місцевої ради.
2. Додаткове виваження оцінки, яка здійснюється по об'єктивним параметрам, результатами опитування місцевих експертів щодо їх оцінки реалізації повноважень місцевими депутатами.
3. Вироблення персональних рекомендацій кожному місцевому депутату, який пройшов оцінювання, щодо підвищення якості реалізації повноважень та, відповідно, підвищенню персональної доступності для взаємодії з виборцями.
4. Персональне просування напрацьованих рекомендацій для місцевих депутатів.
5. Постійне інформування громадян про індивідуальні доробки місцевих депутатів в представництві виборців.

У своєму оцінюванні організація керувалася, в першу чергу, законами «Про місцеве самоврядування», «Про статус депутатів місцевих рад», «Про запобігання корупції», «Про доступ до публічної інформації».

Оцінювання проводиться по заздалегідь встановленому переліку критеріїв, по кожному з яких оцінка реалізації повноважень депутатам може скласти від «0», в разі повної невідповідності критеріїв, до «5», в разі повної відповідності критерію. Загальна оцінка представляє собою середнє значення всіх оцінок по кожному з критеріїв.

Таким чином, в разі повної відповідності всім критеріям, діяльність депутата могла бути оцінена в 5 б.

Критерії, по яким здійснюється оцінювання, базуються на вихідних умовах відповідності діяльності місцевих депутатам принципам відкритості та прозорості, добросовісності та підзвітності.

Під **відкритістю для виборців** розуміється простота та доступність інформації про обраних представників – місцевих депутатів;

Під **прозорістю діяльності** – реалізація депутатських повноважень у відкритий спосіб, що дозволяє здійснювати громадський контроль;

Під **добросовісним представництвом** інтересів своїх виборців **розуміється** поведінка та дії, які відповідають набору моральних та етичних принципів та стандартів, які, серед іншого, створюють бар'єри для корупційних дій;

Під **підзвітністю громаді** **розуміється** відповідальність місцевих депутатів за здійснення своїх повноважень.

Критеріями виступали такі показники:

1) Розміщення інформації про депутата на офіційному сайті ради:

біографічна довідка, що включає інформацію про освіту, досвід роботи, сімейний стан;

фотокартка депутата;

інформація про партійну приналежність, а також партію, від якої обрано депутата;

- 2) Оприлюднення повної та актуальної інформації про місце і час проведення прийому, а також контактних відомостей, для здійснення зв'язку з депутатом;
- 3) Здійснення регулярного особистого прийому виборців не рідше, ніж 1 раз на місяць відповідно до встановленого графіку проведення прийому;
- 4) Регулярне інформування виборців про свою діяльність, включаючи використання каналів інформування, які дозволяють здійснення двосторонньої комунікації з громадянами (використання соціальних мереж);
- 5) Дисципліна відвідування пленарних засідань сесій ради;
- 6) Дисципліна відвідування засідань постійних депутатських комісій ради, до складу яких входять депутати;
- 7) Подання декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави та місцевого самоврядування;
- 8) Добровільне оприлюднення декларації в відкритих джерелах інформації (окрім оприлюднення такої інформації в відповідному Державному реєстрі);
- 9) Достовірність відомостей в декларації (відповідність інформації, наданої в декларації, інформації, яка міститься в відкритих державних реєстрах);
- 10) Активність виступів протягом пленарних засідань сесій;
- 11) Подання депутатських запитів з актуальних питань розвитку громади.

- 12) Дотримання принципу єдиного та неперехідного голосу депутата місцевої ради (персональне голосування);
- 13) Дотримання виваженої позиції при розгляді проектів рішень, які в процесі підготовки не пройшли належного вивчення інтересів широких кіл міської спільноти та не отримали позитивних відгуків з боку широкого кола експертної спільноти міста (голосування при розгляді «спірних» проектів рішень);
- 14) Належне врегулювання конфлікту інтересів в разі його виникнення під час прийняття рішень радою;
- 15) Наявність підтвердженої інформації про звіт депутата про результати діяльності за рік, про що свідчать відповідні публікації на офіційних сайтах, в соціальних мережах, ЗМІ;
- 16) Проведення публічної звітної кампанії: відкриті зустрічі з виборцями, без урахування зустрічей з трудовими колективами підприємств або установ, на яких працює або власником яких є депутат;
- 17) Публікація повного звіту про виконану роботу в ЗМІ, в соціальних мережах, на офіційних сайтах депутатів, партій місцевих рад;
- 18) Відповідність змісту звіту вимогам ЗУ «Про статус депутатів місцевих рад»;
- 19) Інформування місцевої ради про результати свого звітування;
- 20) Інформування про використання коштів депутатського фонду, або його аналогу;

В той самий час, задля адекватного відображення локального контексту діяльності кожного депутатського корпусу, представники яких проходять персональне оцінювання, обмежений перелік показників, може бути виведений з оцінювання, в разі, якщо певний показник діяльності не є актуальним для певної міської ради. При цьому персональна оцінка кожного депутата так само уявляє собою середній показник оцінок по всім показникам, які були застосовані. До показників, які можуть виводитись за межі оцінювання, належать:

- 1) Дотримання принципу єдиного та неперехідного голосу депутата місцевої ради (персональне голосування) – в разі, якщо в раді відсутня електронна система для голосування/або відсутня проблема «неперсонального» голосування депутатів.
- 2) Дотримання виваженої позиції при розгляді проектів рішень, які в процесі підготовки не пройшли належного вивчення інтересів широких кіл міської спільноти та не отримали позитивних відгуків з боку широкого кола експертної спільноти міста (голосування при розгляді «спірних» проектів рішень) – в разі якщо таких проектів протягом року, щодо якого здійснюється оцінювання, не було.
- 3) Достовірність інформації, поданої в декларації – є обов'язковим критерієм для депутатів усіх міських рад міст – обласних центрів.

- 4) Дії в умовах конфлікту інтересів при розгляді проектів рішень – в разі, якщо ситуацій конфлікту інтересів в депутатів не було зафіксовано.
- 5) Інформування про використання коштів депутатського фонду (або його аналогу) – в разі, якщо депутатський фонд відсутній.

Окрім того, до секретарів міських рад, депутатів, які не входять до складу жодної постійної комісії, а також до голови та заступників голови обласної ради, не застосовується показник відвідування постійних комісій обласної ради.

Для збору інформації по позначеним критеріям використовувалася аналіз інформації, розміщеної на офіційних сайтах рад партій, депутатів, та інформації, отриманої у відповідь на запити на інформацію; відбувалися спостереження та експерименти за виконанням депутатами своїх повноважень та взаємодії з громадянами.

Так, перевірка проведення прийому виборців здійснювалося шляхом відвідування без попереднього повідомлення приймалень депутатів у той час, який самими депутатами був визначений, як час проведення прийому виборців.

Вивчення діяльності депутатів щодо відвідування пленарних засідань сесій та засідань постійних депутатських комісій, персонального голосування протягом пленарних засідань сесій, врегулювання конфлікту інтересів, проведення звітних заходів відбувалася шляхом очного спостереження за ходом відповідних заходів, а також вивчення протоколів та відео-записів пленарних засідань сесій та засідань постійних депутатських комісій.

Для збору інформації за іншими критеріями використовувалися офіційні сайти рад, партій і депутатів, інформаційні запити, моніторинг та аналіз публікацій в ЗМІ, соціальних мережах.

Експертне опитування.

В обласних центрах, де дистанція між депутатами міської ради і громадянами, набагато більше, ніж в невеликих містах проводилось опитування експертів, з метою порівняння оцінок експертного співтовариства з результатами комплексного персонального оцінювання за заздалегідь визначеними об'єктивними критеріями.

Для участі в експертному оцінюванні депутатів запрошуються головні редактори ЗМІ міста, а також журналісти, що спеціалізуються на висвітленні діяльності міської ради, представники наукової спільноти міста, сфера наукових інтересів яких дотична до питань здійснення місцевого самоврядування та здійснення міської політики, а також громадські активісти, діяльність яких пов'язана з взаємодією з депутатським корпусом ради.

Експертам пропонувалося дати індивідуальну оцінку депутатам міської ради. Кожному депутату Одеської міської ради експерт міг надати одну оцінку за шкалою від «1» до «5», де «1» - депутат однозначно не гідний представляти інтереси громадян в міській раді, «5» - депутат однозначно гідний представляти інтереси громадян в міській раді. Оцінкою «3» - експертам пропонувалося позначати тих депутатів, які їм нічим не запам'яталися протягом першого року роботи Одеської міської ради VII скликання.

Крім того, експертам пропонується вибрати критерії, якими вони в першу чергу керувалися при оцінюванні депутатів міської ради. Серед таких критеріїв є такі, за якими проводиться оцінювання депутатів за об'єктивно вимірюваними показниками, а також експертам надається можливість визначити власні критерії, які в запропонованому переліку відсутні.

По завершенню збору експертних оцінок, обчислюється «частота» вибору експертами кожного виду оцінок, що свідчить про найбільш поширену серед експертного середовища, оцінку кожного депутата ради. Опитування експертів відбувається індивідуально, що виключає можливість впливу оцінок експертів один на одного.

Про що цей звіт.

В цьому звіті представлені результати комплексної персональної оцінки депутатів за результатами другого року повноважень.

Строки та джерела

Польовий етап моніторингу здійснення прийому виборців тривав в період з 15 липня по 30 вересня 2017 р.

Період для визначення оцінки по відвідуванню пленарних засідань сесій, засідань постійних комісій, виступів під час пленарних засідань, подання депутатських запитів, врегулювання конфлікту інтересів при прийнятті рішень, персонального голосування – листопад 2016-листопад 2017 рр..

Основою для визначення оцінок, пов'язаних з поданням, оприлюдненням та достовірністю декларацій, була кампанія подання декларацій за 2016 рік, яка тривала в 2017 році.

Основою для визначення оцінок, пов'язаних зі звітами депутатів, була кампанія звітування депутатів про свою діяльність за 2017 рік, яка розпочалась наприкінці 2017 року. Кінцевою точкою оцінювання депутатської звітності є 31 січня 2017 р. В разі, якщо звіт депутата за 2017 рік відбудеться пізніше зазначеної дати, він буде врахований в сукупній оцінці діяльності депутата протягом всього скликання, яка враховує звітні кампанії за всі роки.

Джерелами для висновків щодо надання інформації про депутатів на офіційних сайтах місцевих рад, інформування про час та місце здійснення прийому виборців, а також контактні відомості для здійснення зв'язку з депутатами слугували, відповідно, офіційні сайти місцевих рад, офіційні сайти та/або сторінки в соціальних мережах місцевих осередків політичних партій та самих депутатів. Щодо інформування про свою діяльність депутатами джерелами для висновків слугували сторінки депутатів в соціальних мережах та, в окремих випадках, місцеві газети². Перевірка здійснення прийому виборців депутатами місцевих рад здійснювалась шляхом моніторингових візитів за вказаними депутатами адресами та графіками проведення прийому

² Місцеві ради Одеської області (окрім Одеської міської ради).

виборців³. В разі, якщо протягом першого моніторингового візиту не вдалось підтвердити проведення прийому виборців, здійснювалась, як мінімум, 1 додаткова перевірка. Лише після декількох невдалих спроб потрапити на прийом до місцевого депутата, робився висновок щодо невідповідності депутата зазначеному критерію: проведення особистого прийому виборців, як мінімум, раз на місяць.

³У випадку депутатів Одеської обласної ради, місця проведення прийому виборців яких розташовані далі, ніж на 40 км. від обласного центру, перевірка проведення прийому здійснювалась за скороченим форматом: шляхом дзвінків по зазначеним депутатами контактним номерам телефонів в дні та години, зазначені депутатами для здійснення прийому виборців.

Висновки

Жоден з депутатів не отримав ні за об'єктивними показниками своєї роботи, ні загальну оцінку експертного опитування 5 балів.

24 депутата, тобто 44% від всієї кількості депутатів, за об'єктивними показниками своєї діяльності отримали 4 бали. Експерти, під час опитування, поставили 4 бали 13 депутатам. Лише у 9 депутатів співпали 4 бали за об'єктивними показниками та за оцінками експертного опитування. Це два з п'яти депутатів фракції ВО «Батьківщина» (Дмитро Ільченко та Станіслав Трошин), два з восьми депутатів від фракції «Опозиційного блоку» (Алла Беліченко та Артем Кияновський), два з десяти депутатів фракції Блока Петра Порошенка «Солідарність» (Михайло Линецький та Олена Урсуленко), по одному депутатів від Радикальної партії Олега Ляшка (Оксана Д'якова), ВО «Самопоміч» (Андрій Дмитрієв) та «Нашого краю» (Оксана Матусевич)

28 депутатів отримали за об'єктивними показниками 3 бали.

Два депутати за об'єктивними показниками отримали 2 бали. Це Євген Матковський (ВО «Свобода») та Сергій Собчук («Опозиційний блок»).

Жоден з депутатів за об'єктивними показниками не отримав 1 бал, а за експертним опитуванням 1 бал отримало два депутати Сергій Білоковиленко (Радикальна партія Олега Ляшка) та Аркадій Підлесний (ВО «Самопоміч»), хоча обидва депутати за об'єктивними показниками своєї діяльності отримали по 3 бали.

Єдиний депутат, у кого співпала незадовільна експертна оцінка з об'єктивними показниками – Євген Матковський.

Інформування про депутатів на сайті Ради можна вважати не достатнім, хоча після першої презентації відбулися позитивні зміни. Так, частина депутатів оприлюднила свої контактні телефони, а Михайло Линецький оприлюднив також й свою автобіографію й план роботи. Нам відомий ще один приклад, коли депутатка Оксана Д'якова намагалася оприлюднити свою автобіографію, але ця спроба виявилася невдалою.

Інформування в соціальних мережах також не можна вважати задовільним. Свої сторінки у Фейсбуці мають тільки 42 депутати з 54. І тільки 25 з них постійно розміщують на них матеріали про свою депутатську діяльність та реагують на коментарі виборців. 15 обранців взагалі не інформують про свою діяльність.

Інформація про депутатські прийоми на офіційному сайті міської ради розміщена в трьох місцях інформація в яких в деяких випадках протирічить одна одній.

Відомості про місця та графік прийому депутатів є відсутній на інтернет-ресурсах місцевих осередків політичних партій, що мають фракції в міській раді.

Інформація щонайменше про 7 з 54 депутатських місць прийому не відповідає дійсності

В адресах 10 місць прийому вказані лише номери будинків, що часто практично унеможлиблює пошук місця прийому депутата. В 27 випадках не вказані номери

офісів чи кабінетів, де здійснюється прийом. В 34 місцях відсутні таблички з інформацією про депутатський прийом.

Регулярний прийом ведуть усього 18 депутатів. 30 депутатів ведуть прийом або нерегулярно, або рідше одного рази на місяць.

Ми виявили, що шість депутатів не проводять депутатський прийом в місцях, які вказані на офіційному сайті. Це Сергій Білоковиленко, Олександр Васильєв, Юрій Кліментенко, Євген Матковський, Валентин Сух та Єгор Устинов.

У 2017 році лише два депутати Олена Мазур (УКРОП) та Антон Хмаро (Опозиційний блок) відвідали всі пленарні засідання року. Для порівняння: у 2016 році всі пленарні засідання сесій відвідали сім депутатів.

20 депутатів з 54 відвідали від 90 до 100% пленарних засідань. 29 депутатів – від 60 до 90%, 3 депутати – від 40 до 60% пленарних засідань.

Менше всього пленарних засідань відвідали два депутати. Це Юрій Кирилов (Блок Петра Порошенка) та Віктор Шевчук («Наш Край»). Перший був присутнім на восьми з двадцяти семи пленарних засідань. Другий – на шести. Згідно Закону про статус депутатів місцевих рад, така кількість пропусків є підставою для ініціювання відкликання депутатів. Зазначимо, що й в минулому році ці депутати були серед тих, хто частіше всього пропускав пленарні засідання. В цілому дисципліна відвідування пленарних засідань, у порівнянні з першим роком роботи депутатів цього скликання, погіршилася.

Відвідування засідань постійних комісій: шість депутатів відвідали всі засідання постійних комісій. Це Дмитро Ільченко (ВО «Батьківщина»), Руслан Рубан (ВО «Самопоміч»), Ольга Маренчук та Ігор Семенчев («Наш край»), Антон Хмаро («Опозиційний блок»), Євген Назарян (УКРОП).

У 2017 р. у Херсонській міській раді склалася екстраординарна ситуація: з березня порушено права шести депутатів на членство у постійних депутатських комісіях. Це Вікторія Борисевич, Михайло Линецький, Сергій Жуйков, Олег Романюк, Олександр Кривчун та Віктор Шевчук.

Найчастіше на пленарних засіданнях сесій виступали Леонід Ремига (Блок Петра Порошенка), а також В'ячеслав Яременко (позафракційний), Андрій Дмитрієв (ВО «Самопоміч»), Дмитро Ільченко (ВО «Батьківщина»), Михайло Линецький (Блок Петра Порошенка).

Не мали жодного змістовного виступу за рік Сергій Білоковиленко та Олександр Васильєв (Радикальна партія Олега Ляшка), Оксана Матусевич («Наш край»), Аркадій Подлесний (ВО «Самопоміч»), Ірина Ценкер (Блок Петра Порошенка). На рахунок ще 10 депутатів по одному змістовному виступу.

Депутати Херсонської міської ради майже не використовують своє право на подання депутатських запитів. З листопада 2016 до листопада 2017 року було подано лише 12 запитів. Найбільше внесла Олена Мазур (фракція УКРОП) – 4 запити. Андрій Дмитрієв (ВО «Самопоміч») подав 3 запити, Дініс Бердник (ВО «Самопоміч») 2

запити, по одному запиту у Валентина Суха (ВО «Самопоміч»), Артема Кияновського («Опозиційний блок»).

У минулому році було зафіксовано один випадок неперсонального голосування. Лічильна комісія зафіксувала факт, коли депутат від Радикальної партії Олега Ляшка Сергій Білоковиленко на пленарному засіданні 13 сесії голосував за карточкою відсутнього депутата Володимира Сальдо («Наш край»).

Усі 54 депутати Херсонської міськради подали електронні декларації в НАЗК. Нажаль, жоден з депутатів не оприлюднив свої декларації на партійних або власних офіційних інтернет-сторінках.

За нашими відомостями, десять депутатів не вказали частину відомостей у своїх декларацій. Це (Сергій Білоковиленко, Станіслав Лисюк, Євген Матковський, Дмитро Більбот, Юрій Кліментенко, Олег Черненко, Олександр Ложичев, Галина Лугова, Євген Назарян, Вячеслав Яременко).

Звітування перед виборцями. Більшість депутатів (50 з 54) провели публічні звіти перед виборцями. Відсутня інформація в будь-якому вигляді про депутатських звіт 3 депутатів. Це Сергій Жуйков (Блок Петра Порошенка), Роман Підперигора (Наш край) та Сергій Собчук («Опозиційний блок»).

20 з 54 депутатів порушили норми закону та не оприлюднили свій звіт. Лише у 10 депутатів оприлюднений звіт відповідав всім нормам закону. Це такі депутати: Дініс Бердник, Андрій Дмитрієв, Дмитро Іванов, Михайло Линецький, Володимир Сальдо, Ігор Семенчев, Валентин Сух, Антон Хмаро, Михайло Чемерис та Вячеслав Яременко.

23 депутата виконали норму закону та поінформували Раду про хід свого звітування.

Відкритість та прозорість

Оприлюднення інформації про депутатів та прийом виборців

Підхід діючої Херсонської міської ради до оприлюднення інформації про депутатів на офіційному сайті ради виглядає як мінімум дивним. Оприлюднених відомостей про обранців стало менше не тільки у порівнянні із попередньою каденцією, але й з початком роботи нинішньої. Так, у відомостях оприлюднених відразу ж після виборів вже не були зазначені **дата народження, освіта та рід занять обранців**, які були за минулого складу. Також не стало інформації про виборчий округ по якому було обрано депутата. Причина такого скорочення не зрозуміла, адже, більшість отримали депутати, які представляють демократичні партії, що декларують відкритість та прозорість у своїй роботі.

Через рік розділ сайту про роботу депутатів зазнав змін. Позитивним стало те, що для кожного обранця був зроблений окремих акаунт, в якому стали розміщувати депутатські звернення, але зникли номери телефонів. Депутати часто заявляють, що приймають за попереднім записом, але як же тепер записатись, якщо на сайті можна знайти телефон тільки секретаря ради та Володимира Сальдо (єдиний у кого він зазначений у акаунтах).

Стурбовані такою ситуацією експерти ХОО Комітету виборців України підготували проект рішення сесії «Порядок висвітлення депутатської», яким було визначено виключний перелік інформації про обранців, який повинен бути розміщений на сайті. В разі прийняття документу, кожен депутат отримував додаткові можливості для інформування виборців про себе та про свою діяльність, але зазначений проект отримав несподівано низьку підтримку, що на нашу думку, є свідченням небажання депутатів бути надто публічними. Адже багато хто з них, при спілкуванні, скаржиться на те, що не може оприлюднювати про себе інформацію у повному обсязі.

За час проведення моніторингу, сталися певні зміни. Так, стала появлятися автобіографії депутатів. Першим и поки що єдиним, хто оприлюднив автобіографію став Михайло Лінецький, який не тільки продемонстрував свою відкритість, але й наполегливість, щоб оприлюднити персональні відомості про себе.

Інформація про час та місце прийому виборців зазначена у кожного депутат, але й тут є певні проблеми. Так, у деяких обранців зазначена тільки адреса, без зазначення конкретного місця прийому. Наприклад у Станіслава Лисюка (Опозиційний Блок), вул. Лавренюва 7. Це 9 поверховий будинок з великою кількістю під'їздів, де приймає депутат незрозуміло. Наші волонтери так його і не знайшли. Або зазначається назва установи, без адреси, як у Віктора Шевчука (Наш Край), ЖЕК «Центр». Де він знаходиться, невідомо.

Проведення прийому виборців

Інформація про прийом виборців. Для отримання інформації про депутатський прийом ми вивчили наступні джерела: офіційний сайт Херсонської міської ради, офіційні сторінки місцевих осередків партій, що мають фракції у Херсонській міській раді, сторінки у Фейсбуці депутатів міської ради.

Офіційний сайт Херсонської міської ради. Інформація про депутатський прийом міститься в трьох місцях.

Перше місце у розділі: Міська влада → Міська рада → Депутати міської ради VII скликання → список депутатів → Щоб дізнатися про прийом кожного з 54 депутатів необхідно натиснути на прізвище того депутата, який Вас цікавить. Подібна навігація не передбачає можливості відсортувати інформацію про прийом за місцем проживання виборця, по територіальному виборчому округу, по партійності, за днем або годинами прийому. Номери округів за якими обиралися депутати, членство в постійних комісіях також не вказані, що утруднює вибір депутата хоча б по його спеціалізації в раді.

Друге місце: Міська влада → Міська рада → Округи прийому депутатів завантажити.

На цій сторінці вказані по якому територіальному виборчому округу обирався депутат, межі та адреси цього округу, місця прийому депутатів та у частині депутатів вказані телефони.

Третє місце: на головній сторінці офіційного сайту Херсонської міської ради розміщене посилання на інтернет-ресурс «Херсонська мапа округів», що був розроблений у партнерстві із Херсонською міською радою фондом «Об'єднання» в рамках проекту «Громада: відкрита ініціатива». Інтерактивна мапа є зручною для пошуку. Можна по карті визначитися де приймає кожен депутат. Нажаль, інформація з цієї мапи дещо застаріла та відрізняється від інформації про прийом, що розміщена в розділі «Депутати міської ради VII скликання», а міська влада вчасно не оновлює інформацію на цій зручній та корисній мапі.

Офіційні сторінки місцевих осередків партій, що мають фракції у міській раді.

Блок Петра Порошенка «Солідарність»: на головній сторінці зазначені адрес, телефон та електронна адреса партійної приймальні, дні та години прийому. Інформація про депутатський прийом та контакти депутатів Херсонської міської ради відсутні.

ВО «Батьківщина»: в розділі контакти зазначені адрес та телефон партійної приймальні. Інформація про депутатський прийом та контакти депутатів Херсонської міської ради відсутні. Загалом, розділ «депутати» незаповнений.

ВО «Самопоміч»: вказані прізвища депутатів міської ради від цієї партії, зазначено адрес партійної приймальні та контактний телефон. Інформація про особистий прийом депутатів відсутня.

ВО «Свобода»: вказані контакти партійного офісу (адреса, телефон, електронний адрес). За вказаним адресом партійний офіс не знайдено.

"Українське об'єднання патріотів –УКРОП": на сторінці обласного осередка у Фейсбуці в розділі інформація зазначено телефон та електронна адреса партійного офісу. Не вказані депутати та місця їхнього прийому.

«Опозиційний блок»: на сторінці у Фейсбуці «Опозиційний блок.Херсон» є лише посилання на загальноукраїнський партійний ресурс. На цій сторінці вказана лише адреса партійного офісу обласної організації та електронна адреса. Депутати та місця їхнього прийому не вказані.

Радикальна партія Олега Ляшка: на сторінці у Фейсбуці «Радикальна Херсонщина» вказано посилання на загальноукраїнський партійний ресурс. На цьому ресурсі вказано лише мобільний телефон та електронна адреса керівників місцевих осередків. Перелік депутатів та місць їхнього прийому відсутні.

«Наш край»: на сторінці у Фейсбуці «Наш край. Херсонщина» вказані посилання на загальноукраїнський партійний ресурс та загальноукраїнський безкоштовний телефонний номер. В розділі «адреси приймальних» загальноукраїнського партійного ресурсу відсутня інформація про громадські приймальні депутатів в Херсонській області.

Загальна характеристика.

Багатомандатний виборчий округ по виборам до Херсонської міської ради був розділений на 54 територіальні виборчі округи (ТВО). В результаті виборів, в 16 ТВО не було обрано жодного депутата. В 6 ТВО обрано по два депутати. В 1 ТВО – три депутати. До Херсонської міської ради пройшли сім партій, таким чином, обрано сім депутатів, які були першими номерами в списках цих партій.

На початку роботи міської ради **16 територіальних виборчих округів**, в яких не було обрано депутатів, не були закріплені за іншими депутатами. Таким чином, фактично, 82 тисячі 789 виборців, або 30% від всіх виборців Херсону не мають в міській ради депутата, який представляв би інтереси або сприяв вирішенню проблем виборців, що мешкають в цих територіальних виборчих округах.

Депутатський прийом у виборчому окрузі

24 депутата ведуть прийом виборців за межами територіального виборчого округу, по якому депутат балотувався до міської ради. З них **6 депутатів** ведуть прийом поблизу своїх округів. У цьому випадку вибір місця прийому обирався за зручністю будівлі (велика школа або адміністративна будівля, яка є зручною для виборців).

Місця прийому **18 депутатів** розташовані далеко від їхніх територіальних виборчих округів. Обрання цих місць визначалося в основному двома причинами: місце роботи депутата чи партійний офіс.

В окремих випадках це спричиняє незручності для виборців. Наведемо два приклади: Неля Голубенко (ВО «Батьківщина») та Олександр Васильєв (Радикальна партія Олега Ляшка) були обрані у ТВО № 49, який знаходиться у приміському селі Степанівка, а прийом ведуть в місті. Так, щоб дістатися до місця прийому Нелі Голубенко виборцям потрібно приїжджати до міста з двома пересадками.

Аналогічна ситуація із двома депутатами, які були обрані по ТВО № 13, що знаходиться у приміському селищі Антонівка. Офіційні місця прийому цих двох депутатів Валентина Суха (обраний за списками ВО «Самопоміч») та Юрія Кліментенка («Наш край») також знаходяться за межами територіального виборчого округу, в іншій частині міста. На додаток, інформація про ведення прийому цих депутатів не відповідає дійсності.

Депутати, які приймають за межами територіальних виборчих округів, де вони балотувалися, належать до різних партій:

- **чотири депутати від ВО «Батьківщина»** (всі хто був обраний по територіальних виборчих округам не ведуть прийом виборців у своїх територіальних виборчих округах).

- **чотири депутати від Блоку Петра Порошенка «Солідарність»**. Вони ведуть прийом або у партійному офісі (Сергій Волошинов та Сергій Жуйков) або за місцем своєї роботи (Леонід Ремига та Олег Романюк).

- **три депутати, які були обрані від «Опозиційного блоку»**. Це Олексій Заболотний, Артем Кіяновський та вже позафракційний В'ячеслав Яременко. Перші два ведуть свій прийом за місцем своєї роботи.

- **два депутати від ВО «Свобода»**: Віталій Урбанський та Іван Горланов. Останній веде прийом за місцем своєї роботи.

- **два депутати від УКРОПУ** – Валерій Боржков, який приймає за місцем своєї роботи та Вікторія Борисевич, яка здійснює прийом в партійному офісі.

- **один депутат від «Нашого краю»**. Юрій Кліментенко («Наш край»). Його офіційне місце прийому – на його робочому місці. До речі, сам Юрій Анатолійович вже звільнився зі своєї роботи й тепер ніхто не знає де він веде прийом виборців.

- **один депутат від ВО «Самопоміч»**. Валентин Суха, який приймає виборців до березня 2017 року в партійному офісі, а потім із своїми однопідприємцями вийшов із фракції ВО «Самопоміч», а на офіційному сайті міської ради залишилося інформація про старе місце прийому виборців.

- **один депутат від Радикальної партії Олега Ляшка** Олександр Васильєв. Він вів прийом за місцем своєї роботи. Зараз він звільнився й в результаті залишається невідомим де він здійснює прийом.

Відсутність контактного телефону є значною проблемою для виборців

Наприкінці 2016 року з офіційного сайту Херсонської міської ради централізовано були прибрані всі контактні телефони, за якими виборець міг би зв'язатися із депутатом або його помічником та записатися на прийом або дізнатися про наявність чи відсутність депутата. Як повідомили в міськвиконкомі, це було зроблено тому, що наявність контактного телефону не передбачається законом про статус депутата. Ця «ініціатива» різко погіршила можливість комунікацій виборців із депутатами. Після того, як громадські активісти виявили цю прикрість, лише три депутати Віталій

Богданов (УКРОП), Олександр Кривчун (Блок Петра Порошенка) та Володимир Сальдо («Наш край») поновили контактні номери своєї приймальні.

Пізніше, за ініціативи депутатів та відділу по роботі із депутатами, були відновлені телефони 32 депутатів. Труднощі в том, що ці контакти знаходяться в двох різних місцях: в розділі «депутати Херсонської міської ради» та на сторінці «Округи депутатів завантажити» вказані телефоную

Актуальність оприлюдненої інформації про прийом виборців

Щонайменше півтори року контактні відомості депутатів не оновлювалися та не перевірялися. В результаті у списку офіційних місць прийому накопилися помилки та неточності.

В одному випадку, ці «помилки» лише ілюструють недбалість працівників відділу по роботі із депутатами. В інших випадках позбавляють право виборців на прийом депутата.

У зв'язку із декомунізацією назв вулиць, яка була проведена у Херсоні в лютому 2016 року, з 54 місць прийому, в адресах 14 змінилися назви вулиць або провулків. Й лише два депутати потурбувалися про те, щоб вказати нові й старі назви вулиць. Це Володимир Сальдо («Наш край») та Андрій Дмитрієв (ВО «Самопоміч»). Дванадцять інших депутатів й через півтори роки після декомунізації назв, приймають своїх виборців на Радянських, Червоностудентських, 21 Січня, 9 Січня, Будьонного, Рози Люксембург та їм подібних вулицях.

Також наші волонтери виявили шість випадків невідповідності оприлюдненої інформації про місце депутатського прийому та фактичного місця прийому. Це місця прийому Сергія Білоковиленка (керівник міської організації Радикальної партії Олега Ляшка), Єгора Устинова (керівник міської організації Опозиційного блоку), Євгена Матковського (керівник міського осередку ВО «Свобода»), Олександра Васильєва (Радикальна партія Олега Ляшка), Валентина Суха (обирався за списками ВО «Самопоміч»), Юрія Кліментенка («Наш край»).

Це шість випадків, коли або сам депутат, або працівники офісу, в якому зазначено місце прийому депутата, підтвердили, що депутат не проводить в зазначеному місці прийом.

Неповнота адреси, за якою веде прийом депутат

Наступною перешкодою для виборця є неповнота адреси місця прийому. Ми виявили три типи адрес. В 53 з 54 випадків відсутні контактні телефони. 17 випадків вказана вся необхідна для виборця інформація: назва вулиці, номер будинку, за необхідності назва установи, номер кабінету. В 27 випадках не вказані номери кабінетів, де проводиться прийом. В 10 випадках вказані лише номери будинків, в яких в окремих випадках дуже важко, а іноді й не можливо знайти місце прийому депутата.

Лише місця прийому сімнадцяти депутатів мають всю необхідну інформацію (номер будинку, за необхідності назву установи, якщо в будинку розташовані кілька установ, номер кабінету). Це місця прийому:

Восьми представників Блоку Петра Порошенка: Волошинова С. А., Жуйкова С.Г., Іванова Д.О., Линецького М.В., Кривчуна О.В., Ремиги Л.Т., Урсулєнко О.Б., Цєнкєр І.І. (в даний момент вона є позафракційна).

Двох представників ВО «Батьківщина»: Ільчєнко Д.О. та Чернєнко О.М.

Двох представників, що обиралися від ВО «Самопоміч»: Дмитрієв А.М. та Подлєсєний А.В.

Двох представників, що обиралися від «Опозиційного блоку»: Кияновський А.О. та Яременко В.В.

По одному представнику від ВО «Свобода», Радикальної партії Олега Ляшка та «Нашого краю»: Горланов І. О., Грек І.А. та Д'якова О.В.

В більшості випадків виборцю, який захотів відшукати місце прийому за номером будинку чи за назвою установи, якщо поруч не буде випадково помічника або вахтера, віднайти необхідне місце буде важко. Наші волонтери нарахували в 34 місцях прийому з 50, які ми особисто відвідали, відсутні вивіски або таблички, які б інформували про розміщення приймальні. А наявність інформаційного стенду, де б розміщувалися матеріали про роботу депутата в окрузі та в міській раді – такого в Херсоні взагалі немає.

Іншою проблемою несподівано стала... частота прийому виборців. Вивчаючи час та дні прийому виборців ми виявили, що частина депутатів декларували, що готові здійснювати прийом виборців більше ніж один раз на місяць. Це не могло не радувати: депутат більше часу виділяє для спілкування із виборцями, значить він – є більш доступним для роботи із виборцями. Й це, безумовно, є позитивним явищем. Насправді, практика показала дещо іншу реальність: коли депутат декларує, що він буде частіше вести прийом, то це означає, що його буде... важче застати на місці прийому. Ось такий парадокс. Він пояснюється дуже просто: більшість депутатів крім виконання депутатської роботи, ще й працюють на основному місці роботи. Крім того, депутат виконує інші свої обов'язки: ходить на пленарні засідання сесії, на засідання депутатських комісій, відвідує інші заходи. А в цей час у депутата прийом виборців. А зважте на те, що контактні телефони депутатської приймальні або помічника є недоступними для виборців...

В результаті ми виявили таку закономірність: тих депутатів, які декларували, що вони будуть якомога частіше вести прийом виборців, наші волонтери майже не заставали в часи їхнього прийому на місцях. Найбільшим показовим прикладом, мабуть, є прийом Нєлєю Голубєнко (ВО «Батьківщина»). На офіційному сайті зазначимо, що вона веде прийом виборців щотижнево, з 10-00 до 17-00, тобто 28 годин в місяць. Але ось який парадокс: тричі наші волонтери приходили до неї на прийом й не могли її застати. Можливо, якщо б депутат вєла б прийом дві години на місяць, то її можна було застати на місці.

Що показав наш моніторинг? **Дванадцять депутатів ведуть прийом щотижнево.** З них лише два депутати були на своєму робочому місці у час депутатського прийому, що був зазначений на офіційному сайті міської ради. Добре, що вони відклали свої виробничі обов'язки та поспілкувалися із виборцями. А якщо б такого часу у них не

було? Наприклад, Артем Кіяновський («Опозиційний блок»), який під час офіційно відведеного депутатського прийому знаходиться у своєму кабінеті, але не зміг виділити деякий час для спілкування із виборцем. В результаті, наш волонтер дочекала півтори години та пішла додому.

Одинадцять депутатів ведуть прийом два рази на місяць. З них лише два вели прийом виборців. Причому тільки одна – Олена Мазур («УКРОП») – у виборчому окрузі.

Тридцять один депутат веде прийом раз на місяць. Ми відвідали двадцять шість депутатів. З них приймало більше всього – цілих п'ятеро.

Абсолютна більшість депутатів в серпні – вересні не проводила прийом виборців

У серпні – вересні ми відвідали 50 з 54 місць депутатських прийомів. Деякі місця ми відвідували двічі й, навіть, тричі.

Ми застали лише десятох з п'ятидесяти депутатів, які вели прийом виборців згідно графіку. Це:

Три представники Блоку Петра Порошенка Волошинов Сергій Анатолійович, Кирилов Юрій Євгенович, Кривчун Олександр Васильович.

Два представника ВО «Свободи» Горланов Іван Олександрович та Ложичев Олександр Вікторович.

Та по одному представнику Радикальної партії **Олега Ляшка** (Д'якова Оксана Володимирівна), **Опозиційного блоку** (Заболотний Олексій Владиславович), **УКРОПу** (Мазур Олена Олександрівна) та депутат, який обирався по спискам «УКРОПу» (Назарян Євген Григорович), «**Нашого Краю**» Дмитро Більбот.

За результатом нашого моніторингу ми можемо констатувати що регулярний прийом ведуть усього 18 депутатів. 30 депутатів ведуть прийом або нерегулярно, або рідше одного рази на місяць.

Ми виявили, що шість депутатів не проводять депутатський прийом в місцях, які вказані на офіційному сайті. Це Сергій Білоковиленко, Олександр Васильєв, Юрій Кліментенко, Євген Матковський, Валентин Сух та Єгор Устинов.

Інформування про діяльність депутатів

Ми розповіли вище про оприлюднення інформації про депутатів на сайті міської ради. Тепер про те, як вони інформують про себе самостійно.

Найбільш доступний для кожного обранця ресурс для інформування – сторінки в соціальних мережах. Ми виявили 42 сторінки депутатів у мережі Фейсбук (з 54). Наявна в профайлах контактна інформація не знімає проблеми її браку на офіційному сайті. Так, тільки 7 обранців зазначили, що є депутатами. П'ятеро (Михайло Лінецький (БПП), Ірина Ценкер (БПП), Ігор Семенчев (Наш Край), Сергій Собчук (Опозиційний Блок) та Іван Горланов (Свобода) зазначили телефони. Лише у Олени Мазур (УКРОП) можна дізнатись про електронну пошту.

Відомості про освіту та про місце роботи неповні. 20 депутатів нічого не повідомили про свою освіту, а 14 про трудову діяльність. При цьому частина депутатів не зазначала конкретного місця роботи, обмежуючись загальними фразами: «працюю в ОСББ», або «підприємець в ЧП».

Інформування про роботу з виборцями, на нашу думку, теж залишає бажати кращого. Ми проаналізували пости депутатів в їхніх сторінках і побачили невтішну картину. Активних в цьому питанні не багато. Найбільше повідомлень, які можна віднести до інформування виборців про свою роботу, про роботу ради та її підрозділів (в тому числі і критичну) у Олени Мазур (УКРОП) – 13. На другому місці Руслан Рубан з «Самопоміч», у нього 9 публікацій. У свободівця Олександра Ложичева нарахували 8 таких публікацій. Слід зазначити, що саме представники «Своободи» Олександр Ложичев та Іван Горланов, а також згаданий вище Руслан Рубан найбільше інформують про вирішення конкретних проблем виборців на місцях. До найбільш активних можна також віднести Віталія Урбанського (Свобода), Віталія Богданова (УКРОП) та Олега Романюка (БПП).

На сторінках 20 обранців ми не знайшли жодного власного повідомлення про депутатську роботу. Ще в одинадцятьох одна або дві публікації, що ми також відносимо до низької активності. Таким чином, пасивними у висвітленні депутатської діяльності можна вважати 31 одного депутата з 42, які мають «живі» сторінки.

Тільки 25 депутатів активно використовують свої сторінки для спілкування з виборцями, відповідають на коментарі. Частина просто веде сторінки, розміщуючи на них свої повідомлення. 7 обранців періодично, але не рідше рази на 6 місяців з'являються із повідомленнями в газетах. Але, 15 депутатів, за оцінками наших експертів, взагалі не інформують виборців про свою діяльність.

Свої сторінки в Фейсбуці та сайти мають обласні організації деяких партій, але й там інформування не достатнє. На сайті «Свободи» за 2017 рік тільки 7 повідомлень, в яких згадуються депутати міської ради. На сторінці в Фейсбуці таких публікацій трохи більше (12).

Доброчесність

Дисципліна відвідування пленарних засідань

У 2017 році було 27 пленарних засідань сесій міської ради. Згідно офіційної статистики, лише два депутати Олена Мазур (УКРОП) та Антон Хмаро (Опозиційний блок) відвідали всі пленарні засідання року. Зазначимо, що у 2016 році всі пленарні засідання сесій відвідали сім депутатів (Алла Беліченко, Олександр Ложичев, Юрій Марієв, Оксана Матусевич, Роман Підперигора, Валентин Сух та Віталій Урбанський). Як бачимо, дисципліна відвідувань зменшилася. Загалом, у 2017 році від 90 й більше відсотків пленарних засідань сесій відвідало 16 депутатів.

Менше всього пленарних засідань відвідали два депутати. Це Юрій Кирилов (Блок Петра Порошенка) та Віктор Шевчук («Наш Край»). Перший був присутнім на восьми з двадцяти семи пленарних засідань. Другий – на шести. Згідно Закону про статус депутатів місцевих рад, така кількість пропусків є підставою для ініціювання відкликання депутатів. Зазначимо, що й в минулому році ці депутати були серед тих, хто частіше всього пропускав пленарні засідання. Тоді Юрій Кирилов відвідав дев'ять, а Віктор Шевчук сімнадцять з двадцяти семи засідань. У 2016 році найменше сесій відвідав Володимир Сальдо (сім), але на то були об'єктивні причини. Володимир Васильович перебував у неволі в Домініканській республіці.

Якщо подивимося на фракційну дисципліну, то кількість пропусків у п'яти фракціях збільшилася. Пропуски із розрахунку на кожного депутата збільшилися у фракції Блока Петра Порошенка, «Опозиційного блоку», «Наш край», «Свободи», в першій та другій «Самопоміч» та серед позафракційних. Натомість, дисципліна відвідувань поліпшилася у фракції ВО «Батьківщина». Незмінною залишилися показники у «Укропа» та Радикальній партії Олега Ляшка.

Дисципліна відвідування засідань постійних депутатських комісій

У березні 2017 року тодішня депутатська більшість переформотувала кількість постійних депутатських комісій, в результаті частина депутатів була позбавлена можливості працювати у постійних депутатських комісіях. Й, навіть, станом на кінець 2017 року права шістьох депутатів на членство у постійних депутатських комісіях продовжують порушуватися. Це Вікторія Борисевич, Михайло Линецький, Сергій Жуйков, Олег Романюк, Олександр Кривчун та Віктор Шевчук.

За офіційними даними, шість депутатів відвідали всі засідання постійних комісій. Це Дмитро Ільченко, Руслан Рубан, Ольга Маренчук, Ігор Семенчев, Антон Хмаро, Євген Назарян. Ще вісім депутатів відвідало від 90 та більше відсотків засідань постійних комісій. Двадцять шість депутатів від 60% до 90% засідань. Шість депутатів від 40% до 60% депутатів.

Й лише один депутат менше 35% засідань. Це Володимир Сальдо («Наш край»).

Виступи на сесіях

Наші експерти зробили аналіз активності депутатів Херсонської міської ради під час пленарних засідань. Для дослідження був обраний період з листопаду 2016 по листопад 2017 років. Експерти рахували змістовні виступи депутатів під час пленарних засідань ради. Саме під час засідань а не сесій, адже окремі сесії складались з кількох засідань під час який розглядалось чимало питань. А були позачергові сесії, на яких розглядали лише окремі питання. Експерти враховували тільки змістовні виступи. Згідно обраної методики не враховувались процедурні питання на кшталт: пропозицій внести питання до порядку денного, зняти з розгляду, повернутись до розгляду певного питання (крім випадків коли таке повернення аргументувалось змістовними пропозиціями), пропозиції щодо змін в проекти індивідуального характеру (земельні, майнові), уточнюючі питання та незначні коментарі тощо.

Крім того не враховувались офіційні доповіді секретаря ради та депутатів, які є посадовими особами виконкому або очолюють комунальні підприємства та депутатські комісії. Також не брались до уваги питання пов'язані з внутрішніми справами в раді, в тому числі і конфлікти, питання переформатування ради (створення фракцій та комісій), політичні коментарі та заяви.

Нас цікавили змістовні пропозиції направлені на вирішення конкретних проблем виборців, покращення стану міста, питань економічного, соціального та духовного розвитку. Моніторинг здійснювався на підставі протоколів пленарних засідань, які розміщені на сайті міста. Всього ми опрацювали 22 таких протоколи.

В минулому місяці ми вже оприлюднювали результати схожого дослідження, але тепер трохи змінили акценти в методиці. Якщо раніше ми визначали найбільш активних обранців за загальною кількістю виступів за рік, то тепер рахували виступи в розрізі кожного засідання (один виступ на одному засіданні), а потім відсоток виступів від загальної кількості опрацьованих засідань. Тобто, якщо депутат не виступив жодного разу на протязі року, йому не нараховувався жоден бал, якщо мав виступ під час декількох сесій (до 20% сесій) отримав 1 бал; від 20% до 40% засідань – 2 бали; 40%-60% - 3 бали; 60-80:% - 4 бали, і 5 балів за виступи на більш ніж 80% пленарних засідань. Також, слід зауважити, що ми не враховували пленарні засідання на яких депутат був відсутнім.

Відразу відмітимо, що «відмінників», тобто тих хто мав виступи на більш ніж 80% засідань ми не виявили. Не багато й таких, хто напрацював на 4 бали. Їх всього п'ятеро. Найкращий результат: 65 відсотків у представника БПП Леоніда Ремиги. Трохи гірші показники у позафракційного В'ячеслава Яременка, Андрія Дмитрієва (Самопоміч), Дмитра Ільченко (Батьківщина) та Михайла Линецького (БПП) які подолали 60 відсоткову межу.

Але поруч з цим є обранці які не мають жодного змістовного виступу за рік. Це Сергій Білоковиленко з РПЛ, його колега по фракції Олександр Васильєв, представниця Нашого Краю Оксана Матусевич, Аркадій Подлесний з Самопоміч та Ірина Ценкер з БППНа рахунку ще 10 депутатів по одному змістовному виступу. Всього ж рівно

половина, 27 депутатів отримали 1 бал, тобто мають виступи не більш ніж на 20% пленарних засіданнях.

По фракціях. Найкращий результат у представників Опозиційного Блоку. В середньому, депутати цієї фракції мали виступи на 50.1 відсотку пленарних засідань. У Самопомочі Андрія Дмитрієва показник трохи нижчий 47.9%. Правда у цій фракції всього 2 обранці (ще Дініс Бердник). 34% середній показник виступів у депутатів УКРОПУ, 30% у Батьківщини, 28% у Блоку Петра Порошенка.

Погірше справи у Свободи – 19.2 відсотки та у Самопомочі, яку очолює Руслан Рубан – 18%. Окремо в переліку фракцій стоїть Радикальна Партія Олега Ляшка. На трьох обранців 2 змістовні виступи. Як кажуть без коментарів.

І на завершення про характер самих депутатських виступів. Як було зазначено вище, в Херсонській міській раді склалась практика, коли одна сесія може складатись з декількох засідань, іноді з трьох, а то і з чотирьох. На кожному засіданні найбільш продуктивним є його початок, коли обранці роблять заяви, звернення, запити, інформують колег про проблеми своїх виборців, і як раз саме в цей час озвучують більшу частину своїх змістовних пропозицій.

Після переходу до обговорення питань порядку денного, змістовна активність депутатів значно знижується, виступів стає менше і стосуються вони переважно технічних питань: пропозицій щодо форм голосування, повернення до розгляду окремих питань, заяв щодо неспрацювання карток. Пропозицій зробити перерву.

Можливо це пов'язано з тим, що депутати висловились по питанням порядку денного на постійних комісіях і не бачать необхідності повторюватись, але це вже тема іншого дослідження. Як би там не було, але полярність в активності свідчить про різний рівень свідомості та відповідальності наших обранців.

Подання депутатських запитів

Як показує наше дослідження, депутати не дуже активно користуються правом вносити на розгляд сесії запити. За протоколами пленарних засідань ради за період з листопада 2016 до листопада 2017 року ми нарахували лише 12 запитів. Найбільше внесла Олена Мазур (фракція УКРОП) – 4 запити, і практично всі вони були підтримані депутатським корпусом. Також сесія міської ради підтримала 3 запити Андрія Дмитрієва (Самопоміч). 2 підтримані запити на рахунку його однопартійця Дініса Бердніка. По одному у Валентина Суха (Самопоміч) та у позафракційного В'ячеслава Яременка. Один запит пропонував для розгляду Артем Кияновський (щодо підготовки містобудівної документації) але питання так і не було розглянуто депутатами, міський голова (згідно протоколу) надав доручення земельному департаменту підготувати з цього питання докладну інформацію, і далі тема запиту з цього питання не піднімалась.

Це все, що стосується депутатських запитів, як бачимо їх не багато. Чому не зрозуміло, адже, як бачимо, сесія їх підтримує, при чому тих депутатів, які відмітилися запитами складно віднести до промерської більшості. Можливо обранці концентруються на підготовці депутатських звернень, яких, за інформацією сайту міста, чимало.

Голосування при розгляді спірних проектів рішень

Наші експерти проаналізували рішення Херсонської міської ради за 2017 рік і відібрали 5 контрверсійних голосувань, які викликали найбільший розголос в місті, в громадянському суспільстві, та поділили депутатів за позицією, дають змогу характеризувати їх голосування у відповідності до настроїв в суспільстві.

По перше це 3 голосування щодо відміни рішення про підвищення тарифів на проїзд у маршрутках міста та 2 голосування по створенню комунальних підприємств: «Муніципальна Варта» та «Муніципальна міліція». Питання підняття вартості на проїзд в маршрутках міста сколихнуло суспільство, адже воно було здійснено без надання пояснення причин підвищення соціально вразливого тарифу та не супроводжувалось додатковою гарантією покращення якості обслуговування пасажирів. Міськвиконком підвищував тариф, а депутати тричі голосували за його відміну. Ми проаналізували ці голосування, і згідно нашої методики, нараховували «0» балів тим обранцям які не голосували за відміну тарифу та «5» балів тим, хто підтримав ці рішення.

Також дуже резонансними були питання щодо створення правоохоронних КП, адже їх намагались створити без обґрунтування необхідності. В громадському середовищі ставили питання, навіщо місту напівозброєне формування з незрозумілими завданнями? У багатьох виникало побоювання, що це КП створювалось в особистих інтересах окремих очільників міської влади. Тому голосування за створення цих підприємств ми визначили як таке, що суперечить сформованій в суспільстві думці і ставили за нього «0» балів.

Всього ж за всіма 5 голосуваннями ми виставили «0» балів 27 депутатам, які хоча б раз не підтримали рішення про відміну проїзду в маршрутках або хоча б раз проголосували на підтримку створення згаданих комунальних підприємств.

Персональне голосування

У 2017 році зафіксовано лише один випадок неперсонального голосування. Лічильна комісія зафіксувала факт, коли депутат від Радикальної партії Олега Ляшка Сергій Білоковиленко на пленарному засіданні 13 сесії голосував за карточкою відсутнього депутата Володимира Сальдо («Наш край»). Цей факт став предметом розгляду мандатної комісії. Комісія ухвалила рішення направити листа до лідера Радикальної Партії Олега Ляшка із рекомендацією звернути увагу та розглянути можливість впливу на депутата, голову фракції «Радикальна Партія Олега Ляшка» Херсонської міської ради Сергія Білоковиленка.

Електронні декларації (подання, оприлюднення, правдивість)

Усі 54 депутати Херсонської міськради подали електронні декларації в НАЗК. Лише одна депутат (Алла Беличенко) подала свою декларацію із запізненням. Всі вони оприлюднені лише на офіційному ресурсі НАЗК. В інших відкритих джерелах (офіційних сторінках партійних організацій, персональних сторінках депутатів тощо) ці декларації додатково не публікувалися.

Після перевірки відомостей депутатських декларацій у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб підприємців та громадських формувань, реєстрі прав на нерухоме майно, реєстрі транспортних засобів МВС, YouControl, відомостей з журналістських та громадських розслідувань, в яких наявні достовірні підтвердження всіх відкритих джерел, ми виявили, що десять депутатів не вказали частину відомостей у своїх декларацій:

3 депутати не вказали належного їм нерухомого майна (Сергій Білоковиленко, Станіслав Лисюк, Євген Матковський),

4 депутати – належних їм чи задекларованих ними близьким особам самохідних транспортних засобів (Дмитро Больбот, Юрій Кліментенко, Євген Матковський, Олег Черненко),

5 депутатів не вказали свої та близьких осіб корпоративні права (Дмитро Больбот, Олександр Ложичев, Галина Лугова, Євген Назарян, Вячеслав Яременко).

Серед них, як бачимо, депутат Дмитро Больбот одночасно не вказав корпоративні права і автомобіль, а депутат Євген Матковський нерухоме майно та автомобіль.

Підзвітність

Факт звітування за рік

На сайті Херсонської міської ради був створений розділ: «Графік проведення звітів депутатів Херсонської міської ради VII скликання перед виборцями за 2017 рік». На ньому, по мірі надходження, розміщувалась інформація час, дату та місце звітів обранців. За законом, інформація про звіти повинна розміщуватись не пізніше ніж за сім днів до його проведення.

Коли, кілька тижнів тому, ми почали аналізувати інформацію з графіка, там були відсутні відомості про шістьох депутатів: Сергія Жуйкова (БПП), Олександра Васильєва (РПЛ), Віктора Шевчука, Володимира Сальдо, Юрія Кліментенко (всі Наш Край) та Олексія Заболотного (Опозиційний Блок). На диво, зранку 7 лютого, перед проведенням нашої презентації про яку поінформували депутатів, в графіку з'явилися прізвища та звіти Володимира Сальдо, Юрія Кліментенка, Віктора Шевчука (всі Наш Край) та Олексія Заболотного. А от коли і де вони їх проводили не зазначено. Ще у трьох обранців ця інформація чомусь зникла. Депутат обласної ради Микола Ставицький (РПЛ) повідомив, про звіт Олександра Васильєва та надав фото самого заходу, згодом сам звіт був розміщений на сайті міської ради.

Під час нашого безпосереднього спостереження за звітами було встановлено, що депутати Сергій Собчук (Опозиційний Блок) та Роман Підпригора (Наш Край) на звіти так і не з'явилися, хоча були зазначені в графіку. До них слід долучити Сергія Жуйкова, про його звіт немає жодного згадування.

Публічність звітування

Згідно наявної інформації всі депутати, які провели звіти, провели їх на відкритих зустрічах з виборцями. Як не дивно, але окремі депутати, які повідомили про звіт намагались його уникнути. Так, Сергій Волошинов (БПП) в зазначений на сайті час на звіт в екіпаж ХДМА не з'явився. В режимному закладі про звіт ніхто не знав, а сам депутат прибув тільки після дзвінка трьох виборців, які прийшли на звіт, і «звітував» виключно за їх запитаннями в бібліотеці закладу.

Оприлюднення звіту

На сьогоднішній день розміщено 33 звіти депутатів з 51 які відзвітували. Цікаво, що довгий час з початку року на сайті було набагато менше звітів, і з'явилися вони в день нашої презентації результатів спостереження. Ми пов'язуємо це із поширенням інформації про презентацію нашого дослідження, що є доброю реакцією депутатів на нашу діяльність.

Відповідність змісту звіту вимогам закону

Скажемо так, тільки в 7 звітах ми побачили докладний опис роботи депутатів (на пленарних засіданнях, в постійних та в тимчасових комісіях, роботу з виборцями на округах). Найбільш якісно, на нашу думку, описали свою роботу в раді Михайло Линецький та Дмитро Іванов (обидва БПП), В'ячеслав Яременко (Позафракційний), Дініс Бердник та Андрій Дмитрієв (обидва Самопоміч), Михайло Чемерис та Валентин Сух (ще одна ВО «Самопоміч») та Антон Хмаро, які докладно розповіли як про роботу на сесії так і з виборцями.

Частина депутатів «упустила» роботу в сесійній залі та в комісіях, але докладно прописала проблеми виборців своїх округів, які вони вирішують: Дмитро Іванов, Галина Лугова, Леонід Ремига, Олександр Кривчун та Олена Урсуленко (БПП), Ольга Маренчук та Оксана Матусевич («Наш Край»). Всі інші обмежились відписками в маленькому папірці «Інформація про звіт», в кращому випадку зазначивши пару питань які піднімали виборці.

Як правило, депутати приділяли переважну увагу питанням роботи на територіальному виборчому окрузі, оминаючи загальноміські проблеми, свою роботу в раді. Натомість депутат міської ради обраний за одномандатним округом міста Херсон, отже, має піклуватись про все місто.

Депутати-очільники та керівники комунальних підприємств здебільшого розповідали про свою роботу у цих підприємствах, аніж в якості депутата. Особливо це стосується Віталія Урбанського (Свобода), який докладно розповів про відновлення під його керівництвом зовнішнього освітлення та Сергія Білоковиленка (РПЛ) який сконцентрувався на стані парків міста.

На звітах несподівано з'ясувалось, що майже всі депутати були активними борцями за справедливі тарифи на проїзд у громадському транспорті і не підтримували підвищення тарифу. Були такі, хто дійсно не підтримував такої ідеї без розрахунків. Але, наприклад, Оксана Д'якова, Сергій Білоковиленко обидва (РПЛ), Руслан Рубан (Самопоміч) та Віталій Урбанський (Свобода), які спочатку не підтримували ідею відміни необґрунтованого тарифу, а на звітах розповідали, як боролись за те, аби ціна проїзду не піднімалась.

Інформування ради про результати звітування

Інформування ради відбувалось у формі подання до відділу ради забезпечення депутатської діяльності не дуже інформативних документів «Інформація про звіт». Як було зазначено вище, до міської ради було направлено 33 звіти. Але є великі питання до змісту цих звітів.

Процес звітування депутатів Херсонської міської ради є недосконалим. Частина обранців ігнорує норми закону і не повідомляє завчасно виборців про свій звіт. Більшість обранців ставиться із прохолодою до змісту своїх звітів, і не відображає свою діяльність відповідно до норм закону, частина просто робить відписки. Сьогодні назріла необхідність якісного нормативного регулювання цього процесу. Ми підготували проект «Порядку звітування депутатів Херсонської міської ради», який передали на розгляд депутатам. Його головні положення можна звести до наступного:

Депутати повинні готувати два документи: «Звіт» та «Протокол про проведення звіту». Депутат готує «Звіт» та направляє його до відділу забезпечення депутатської діяльності за 10 днів до проведення звітної зустрічі з виборцями разом з інформацією про час та місце її проведення.

Звіт заповнюється за спеціально затвердженою радою формою, в якій повинні бути визначені наступні обов'язкові складові:

- про діяльність депутата у міській раді та в її органах (пленарні засідання ради, засідання постійних та тимчасових комісій, участь в діяльності робочих груп тощо);
- про прийняті міською радою та її виконавчими органами рішення, про хід їх виконання, про свою участь в обговоренні, прийнятті та в організації виконання рішень міської ради;
- про роботу з виборцями та виконання їх доручень, в тому числі аналіз звітів та запитів депутата;

Таким, чином, виборці зможуть прочитати звіт до проведення його обговорення, ознайомитись із змістом, підготувати свої питання. Крім того, за текстом звіту можна побачити, в якому напрямку депутат недопрацьовує, якщо наприклад нічого не напише про свою роботу в раді. А таких обранців під час звітів було чимало.

Після проведення звітної зустрічі депутат повинен заповнити за встановленою радою формою «Протокол», в якому зазначає: дату, місце проведеної зустрічі, кількість виборців, питання які обговорювались, пропозиції та накази які надійшли від виборців. «Протокол» повинен бути розміщений на сайті ради на протязі 5 днів після проведення звіту.

На нашу думку, впровадження «Звіту» та «Протоколу» про його проведення дозволить виправити ті недоліки, які були відмічені під час цьогорічного звітування.

Результати експертного опитування

У січні – лютому було проведено експертне опитування. Було відібрано 35 експертів – редакторів ЗМІ та журналістів, що пишуть на політичні теми, представників громадських організацій, які оцінили роботу кожного депутату поточного скликання за шкалою від "1" до "5".

Позитивні оцінки: «4» - депутат скоріше гідний представляти інтереси херсонців в міській раді, «5» - однозначно гідний.

Негативні оцінки: «2» - депутат скоріше не гідний представляти інтереси херсонців в міській раді. «1» - однозначно не гідний.

Оцінка «3» означає, що депутат не проявив себе ні з позитивної чи негативної сторони або не запам'ятався експертам чи, навіть, його прізвище невідоме.

Ми попросили експертів назвати ті критерії, якими вони керувалися, коли виставляли оцінки депутатам. Був запропонований перелік критеріїв, за якими експерти могли оцінювати найбільш «гідних» та «не гідних» депутатів. Зазначимо, що кожен з експертів міг запропонувати до списку свій критерій.

Список критеріїв, для оцінки «гідних» якостей депутатів:

1. Депутат відкритий (-та) до виборців і веде прозору діяльність
2. Депутат активно працює з виборцями (здійснює прийом, займається вирішенням проблем округу/мікрорайону/району/міста, в тому числі шляхом подачі депутатських запитів, проектів рішень)

79,3% експертів керувалися цими критеріями при оцінюванні депутатів.

3. Депутат не фігурує в антикорупційних журналістських розслідуваннях і/або не відомо про його діяльність, яка має ознаки корупції (голосування в умовах конфлікту інтересів, незадекларовані майно/гроші). Цій критерій був важливим для 72,4% експертів.

4. Депутат активний (-на) в роботі міської ради (виступає на відкритих зборах міської ради, пропонує поправки до проектів рішень, бере участь в розробці проектів рішень, здійснює контроль за виконанням рішень). Цей критерій визначили 69%

5. Відносно депутата не зафіксовані випадки порушення прав людини, законів України, підзаконних актів – 65,5% експертів керувалися цим критерієм

6. Депутат підзвітний (-на) перед виборцями - 58,6%

7. Депутат не голосував (-ла) за суперечливі рішення Херсонської міської ради – 37,9%

Частина експертів також називали й інші критерії, по яким оцінювали депутатів: патріотизм, порядність, життєва та політична позиція, правдивість, депутат відстоює інтереси не лише власного округу, але й всього міста, практична користь для міста, відсутність популізму.

Список критеріїв, для оцінки «не гідних» якостей депутатів:

1. Депутат фігурує в антикорупційних журналістських розслідуваннях і/або не відомо про його діяльність, яка має ознаки корупції (голосування в умовах конфлікту інтересів, незадекларовані майно/гроші) – 86,2% експертів назвали цей критерій оцінки.
2. Відносно депутата зафіксовані випадки порушення прав людини, законів України, підзаконних актів.
3. Депутат не працює із виборцями (не здійснює прийом, не займається вирішенням проблем округу/мікрорайону/району/міста, в тому числі шляхом подачі депутатських запитів, проектів рішень)
4. Діяльність депутата не прозора, не є відкритим для виборців Цими трьома критеріями керуються 65,5% експертів.
5. Депутат не активний (-на) в роботі міської ради (не виступає на відкритих зборах міської ради, не пропонує поправки до проектів рішень, бере участь в розробці проектів рішень, не здійснює контроль за виконанням рішень). Цей критерій є важливим для 62,1% експертів.
6. Депутат не підзвітний (-на) виборця. Цей критерій обрали 58,6% експертів.
7. Депутат голосував (-ла) за суперечливі рішення Херсонської міської ради. Цей критерій обрали 44,8% експертів.
8. Відносно депутата зафіксовані випадки неперсонального голосування. Цей критерій обрали – 41,4% експертів.

Як вираховувалася експертна оцінка? Загальна оцінка визначалася через вираховування моди, тобто, значення величини, що найчастіше траплялася в сукупності оцінок експертів.

Які були виявлені результати?

По-перше, про діяльність більшості депутатів учасники опитування мало знають. Експерти не змогли визначитися щодо 29 депутатів з 54 та виставили їм «3». Тобто, більше половини тих депутатів, які не проявили себе ні з позитивної, ні з негативної сторони або взагалі нічим не запам'яталися учасниками опитування, чи навіть, прізвище депутатів було не відоме.

Так, об'єктивні показники роботи 22 депутатів є вищими, ніж оцінки, які виставили депутатам експерти. Інколи такі розбіжності є досить драматичними. Так, Антон Хмаро («Опозиційний блок») показав за об'єктивними показниками своєї депутатської роботи високу оцінку (4 бали), а за оцінками експертів отримав 2 бали.

Це демонструє вкрай незадовільну оцінку якості інформаційної роботи самих депутатів, які цілеспрямовано позбавляли виборців інформації про себе. За часів цього депутатського корпусу вже не виходить газета «Херсонський вісник», офіційний сайт міської ради не надає інформаційні матеріали про поточну діяльність депутатів.

Тобто, справа інформування про свою роботу цілком покладено на самих депутатів. Й більшість з цією справою, як бачимо за оцінками експертів, не справляються.

Другий висновок: жоден з депутатів не отримав від експертів загальну оцінку «5» балів, тобто, не став таким на загальну думку всіх експертів, що однозначно гідний представляти інтереси херсонців у міській раді. Хоча, діяльність депутатів оцінювалася окремими експертами на «5». Найбільше оцінок «5» отримали два депутати Оксана Д'якова (Радикальна партія Олега Ляшка) та Леонід Ремига (Блок Петра Порошенка) – по 20,7%.

13 депутатів отримало загальні експертні оцінки «4» бали. Це Алла Беліченко, Віталій Богданов, Вікторія Борисевич, Оксана Д'якова, Андрій Дмитрієв, Сергій Жуйков, Дмитро Ільченко, Артем Кияновський, Михайло Линецький, Оксана Матусевич, Станіслав Трошин, Олена Урсуненко, Єгор Устинов. Серед тих депутатів, які отримали більше половини позитивних оцінок експертів у ході опитування, тобто суми оцінок «5» та «4» - дев'ять депутатів: по два депутати Опозиційного блоку, Блоку Петра Порошенка та ВО «Батьківщина» та по одному депутату від УКРОПу, ВО «Самопоміч» та Радикальної партії Олега Ляшка.

Це Андрій Дмитрієв (68,9% позитивних оцінок), Станіслав Трошин та Олена Урсуненко по 65,5%, Віталій Богданов та Оксана Д'якова по 62,1%, Артем Кияновський та Михайло Линецький по 58,6% та Алла Беліченко й Дмитро Ільченко по 51,7%.

Два депутати отримали загальну оцінку «1» бал, тобто, на думку більшості експертів однозначно не гідний представляти інтереси херсонців в міській раді. Це Сергій Білоковиленко та Аркадій Подлесний.

Десять депутатів отримали більше половини негативних оцінок, тобто суми оцінок «1» та «2». З них п'ять депутатів від фракції «Наш край», по одному депутату від Блоку Петра Порошенка, Радикальної партії Олега Ляшка та ВО «Свободи» та ВО «Самопоміч» й одна позафракційна, яка пройшла до ради по спискам Блоку Петра Порошенка.

Найбільше негативних оцінок отримали три депутати Дмитро Ботьбот Аркадій Подлесний та Віктор Шевчук (по 72,4% негативних оцінок). Ще три депутати на другому місці по негативним оцінкам. Це Сергій Білоковиленко, Юрій Кліментенко та Роман Підперигора (по 65,5%). 62% негативних оцінок отримала Ірина Ценкер й 58,6% негативних оцінок отримали ще три депутати Євген Матковський, Олег Романюк та Володимир Сальдо.

Зазначимо також несподівану тенденцію. В окремих випадках, об'єктивні показники роботи депутати були вищими, ніж оцінки експертів. За об'єктивними показниками Сергій Білоковиленко отримав три бали.

Додаток

Експерти, які взяли участь в оцінюванні депутатів місцевих рад

1. **Антипенко Іван.** Кореспондент. Всеукраїнська газета «День»
2. **Бараненко Рима.** Журналіст, член НМПУ
3. **Богренцова Наталія.** Експертка з питань організації і проведення виборів. ХОЦ "Успішна жінка".
4. **Бузак Тарас.** Голова. ГО "Асоціація блоггерів "Новамедія".
5. **Бянов Георгій.** Голова Правління. ГО "Таврійський діалог".
6. **Вірлич Євгенія.** Головний редактор. Онлайн-видання "Херсонський Вісник"
7. **Власов Олександр.** Керівник. ГО «Комітет Народного контролю у м. Херсоні»
8. **Гавриш Павло.** Радник. ХОДА
9. **Гоманюк Микола.** Голова. ХОВ Соціологічної асоціації України, викладач ХДУ.
10. **Горелов Кирил.** Кореспондент «Гривна. Новий формат»
11. **Гусаков Вячеслав.** Кореспондент. Онлайн-газета «Вгору»
12. **Єлігулашвілі Максим.** Координатор довгострокового спостереження. ГМ «Опора»
13. **Коробов Володимир.** Керівник. Центр досліджень українського прикордоння, викладач ХДУ
14. **Максименко Олександр.** Голова Ради. Територіальне відділення ВГО АППУ в Херсонській області.
15. **Макуха Володимир.** Голова. ХОМГО «За майбутнє Херсону»
16. **Медведів Роман.** Заступник голови Комітету. Громадська рада при Херсонському міському голові
17. **Микитась Олена.** Голова. ГО ХОЦ "Успішна жінка"
18. **Молчанов Володимир.** Голова Правління «Транспорт Херсонщини»
19. **Мостовий Володимир.** Редактор ІА «Херсонці»
20. **Нікітенко Сергій.** Редактор. «Мост».
21. **Риженко Костянтин.** Редактор. Херсон Сити.
22. **Соломахіна Юлія.** Журналіст. «Херсонські вісті»
23. **Староселець Ірина.** Журналіст. ПіК
24. **Сулейманов Ібрагім.** Голова правління БО «Куреш»
25. **Ткаченко Андрій.** Голова правління. ГО "Об'єднання "МИ-ХЕРСОНЦІ"
26. **Токаленко Олександр.** Регіональний координатор. Центр UA
27. **Філенко Костянтин.** Програмний менеджер БО "Фонд громади міста Херсон "Захист"
28. **Чайка Людмила.** Координатор. ГО Рух розвитку ОСББ Херсона
29. **Шульга Костянтин.** Член Громадської ради при Херсонському міському голові